

Casuïstiek gegevensbescherming Gemeenteraad

Op 25 mei 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (hierna: AVG) van kracht geworden. De AVG heeft de Wet bescherming persoonsgegevens vervangen. De AVG is een Europese Verordening en heeft dus rechtstreekse werking in Nederland. Dat betekent dat de AVG niet in nationale wetgeving hoeft te worden omgezet. De inwerkingtreding van de AVG heeft gevolgen voor de inrichting van gemeentelijke systemen en processen.

De gemeenteraad is als bestuursorgaan een verwerkingsverantwoordelijke op grond van artikel 4 lid 7 AVG. Dit betekent dat de gemeenteraad moet kunnen aantonen dat de verwerkingen die hij doet, voldoen aan de AVG. Daarnaast dient de raad onder andere een register van verwerkingsactiviteiten bij te houden, technische en organisatorische maatregelen te nemen om persoonsgegevens te beschermen en zal de raad wanneer er persoonsgegevens verstrekt worden aan andere partijen specifieke afspraken moeten maken.

De AVG is van toepassing wanneer de gemeenteraad persoonsgegevens verwerkt. Een persoonsgegeven is alle informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon. Persoonsgegevens zijn gegevens die herleidbaar zijn tot een persoon en zijn er in vele soorten. Namen, adressen, Burgerservicenummers, maar ook postcodes, fotobeelden, kentekens en telefoonnummers kunnen onder omstandigheden persoonsgegevens zijn wanneer zij (in combinatie met andere gegevens) herleidbaar zijn tot een persoon. Onder het begrip verwerken vallen alle handelingen die de organisatie kan uitvoeren met persoonsgegevens, zoals opslaan, verzamelen, verspreiden, beschikbaar stellen en vernietigen.

Wanneer de gemeenteraad persoonsgegevens verwerkt, dient de verwerking te voldoen aan de volgende beginselen:

- Er moet sprake zijn van een welbepaald en uitdrukkelijk omschreven doel.
- De verwerking berust op één van de 6 grondslagen uit de AVG.
- Er worden niet meer persoonsgegevens verwerkt dan noodzakelijk.
- De gegevens zijn correct, actueel en de organisatie dient passende technische en organisatorische maatregelen te nemen om de gegevens te beveiligen.
- Tevens dient het voor degene wiens persoonsgegevens worden verwerkt, transparant te zijn dat de persoonsgegevens worden verzameld, gebruikt of geraadpleegd.

De AVG kent een verantwoordingsplicht die inhoudt dat de verwerkingsverantwoordelijke zelf aan moet kunnen tonen dat de verwerkingen die hij doet voldoen aan de AVG. De Autoriteit Persoonsgegevens is toezichthouder op de AVG. De gemeenteraad is als bestuursorgaan zelfstandig verantwoordelijk en dient dan ook

af te wegen of een verwerking voldoet aan het wettelijk kader. De hierna genoemde onderwerpen en aspecten geven enkel aan welke belangen afgewogen kunnen worden en hoe die belangenafweging eruit kan komen te zien.

Publicatie van documenten en stukken op het internet

Gemeenteraden publiceren documenten en stukken, zoals raadsstukken en verslagen van raadsvergaderingen, steeds vaker op het internet. Wanneer deze publicaties persoonsgegevens bevatten, valt het publiceren onder het begrip verwerken van persoonsgegevens en dient deze verwerking dan ook te voldoen aan de hierboven vermelde criteria van de AVG. De gemeenteraad moet daarbij van geval tot geval een afweging maken of publicatie van persoonsgegevens noodzakelijk is om het doel te bereiken of dat de publicatie van persoonsgegevens achterwege kan blijven door bijvoorbeeld te anonimiseren. Vermelding van persoonsgegevens in deze stukken zal in de regel niet noodzakelijk zijn voor een goede vervulling van de openbaarmaking.

Ingekomen brieven en e-mails van burgers

Gemeenteraden krijgen vaak brieven en e-mails toegezonden van burgers en instellingen. Deze brieven kunnen terecht komen in de raadsstukken als ingekomen stuk, als raadsstuk en deze kunnen ten grondslag liggen aan een besluit. Deze brieven bevatten doorgaans persoonsgegevens, zoals namen, adresgegevens en handtekeningen. Er is geen wettelijke grondslag voor het publiceren van deze persoonsgegevens door de brieven onverkort op internet te plaatsen.

Besluitenlijsten

Artikel 23 en artikel 60 van de Gemeentewet voorzien in de publicatie van besluitenlijsten. Deze publicatielijsten bestaan, blijkens de memorie van toelichting, uit korte lijsten, waarin niet ook de onderliggende stukken zijn opgenomen. Aan deze publicatieverplichting kan daarom doorgaans worden voldaan zonder dat de onderliggende stukken worden gepubliceerd.

Persoonlijke adresgegevens van raadsleden

Gemeenteraadsleden zijn vertegenwoordigers van de bevolking en vervullen een publieke functie. Zij zijn gekozen door het volk en functioneren ten behoeve van het openbaar bestuur. Gemeenteraadsleden kunnen daarom zelf niet snel een beroep doen op de bescherming van hun persoonlijke levenssfeer wanneer het informatie over het beroepsmatig functioneren betreft.

>>

Voor wat betreft het publiceren van persoonlijke adresgegevens van raadsleden, is het de vraag of de openbaarheid die hoort bij de functie, als rechtmatige grondslag kan worden aangedragen. Er dient afgewogen te worden of het persoonsgegevens relevant is voor het goed functioneren van het openbaar bestuur, dan wel de functievervulling als raadslid. Publicatie van persoonsgegevens die direct in relatie staan tot deze openbaarheid – zoals naam, foto en politieke kleur - is om deze reden dan ook wel gerechtvaardigd. Het publiceren van persoonlijke bereikbaarheidsgegevens, zoals het woonadres, een persoonlijk mailadres en het privételefoonnummer, is niet noodzakelijk voor een goede functievervulling als raadslid. Deze gegevens dienen derhalve enkel gepubliceerd te worden wanneer raadsleden hiervoor ondubbelzinnig hun toestemming hebben verleend ex artikel 6 lid 1 sub a AVG. Uiteraard kan de gemeente ook - in plaats van privé-bereikbaarheidsgegevens - gemeentelijke contactgegevens vermelden.

Uitzenden en opnemen van raadsvergaderingen

Het in beeld brengen van personen en het via internet ter beschikking stellen van beelden van raadsvergaderingen zijn verwerkingen van persoonsgegevens in de zin van de AVG. In de aard van de zaak zit er hier een wisselwerking tussen transparantie en openbaarheid van bestuur en bescherming van persoonsgegevens. Het live uitzenden van de beelden is een andere verwerking dan het publiceren van de opgenomen beelden. Om die reden zullen deze hiernavolgend apart van elkaar besproken worden. Voor beide verwerkingen geldt in ieder geval dat betrokkenen vooraf geïnformeerd dienen te worden dat er filmopnamen worden gemaakt, dat die filmopnamen op de gemeentelijke website live worden uitgezonden of worden geplaatst op de gemeentelijke website en waarom dit gebeurt. Praktisch kan dit bijvoorbeeld door een duidelijk bord op te hangen in de betreffende vergaderruimte welke deze informatie duidelijk weergeeft en door een mededeling van de voorzitter bij de opening van de vergadering onder verwijzing naar het privacybeleid van de gemeenteraad.

Live uitzenden van de vergaderingen

In de Gemeentewet zijn voorschriften opgenomen met betrekking tot de openbaarheid van raadsvergaderingen. De gemeenteraad behoort immers als volk vertegenwoordigend orgaan in de openbaarheid te vergaderen. Het maken van camerabeelden teneinde een openbare raadsvergadering via internet live uit te zenden, draagt bij aan een toegankelijke, laagdrempelige en transparante lokale politiek. Om deze reden is het live uitzenden van de raadsvergadering via de gemeentelijke website verenigbaar met het doel.

Opslaan en publicatie van de beelden

Het opslaan van de beelden om deze integraal op internet te kunnen plaatsen is een andere verwerking dan het live uitzenden van een gemeenteraadsvergadering. Het opslaan en nadien (blijvend) publiceren van de beelden is een ingewikkeld vraagstuk

door de toetsing aan het noodzakelijkheidsvereiste. Hier bestaat veel discussie om. Openbaarheid is in ons advies het uitgangspunt. Vervolgens adviseren wij aandacht te besteden aan de praktische uitwerking van het kenbaarheidsvereiste, het toestemmingsvereiste en de proportionaliteitseis. Zo kan er onderscheid gemaakt worden tussen het opnemen van het publiek, de politieke ambtsdragers en de sprekers.

Wat publiek op de tribune betreft, kan er een aanwijzing worden gegeven dat publiek slechts vanaf een bepaalde afstand in beeld mag worden gebracht, zodanig dat betrokkenen niet herkenbaar zijn. Wellicht is het mogelijk om de tribune aan te geven in welk gedeelte daarvan wel en in welk gedeelte daarvan niet zal worden gefilmd. Deze splitsing kan kenbaar worden gemaakt middels bebording. Een andere keuze is om vsan te voren kenbaar te maken dat filmopnamen beperkt blijven tot alleen raadsleden en andere politieke ambtsdragers. Raadsleden en andere politieke ambtsdragers hebben een publieke functie en kunnen uit dien hoofde naar analogie van WOB-jurisprudentie minder een beroep doen op bescherming.

Ten aanzien van sprekers tijdens de raadsvergadering, kan toestemming eventueel geregeld worden als het te behandelen onderwerp precair is. Ook kan een aanwijzing zijn dat burgers die inspreken niet gefilmd mogen worden, uiteraard in overleg met de sprekers. Mogelijk hebben zij geen probleem met beeldregistraties: een spreker kan er namelijk ook belang bij hebben om wel in beeld gebracht te worden.

Het is raadzaam te bezien wat er in uw Reglement van orde voor vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad hierover is geregeld. Het VNG Model Reglement van orde voor vergaderingen andere werkzaamheden van de raad 2018 en de VNG Model Verordening op de raadscommissies 2018 geven in artikel 26 resp. artikel 23 enig houvast inzake geluid- en beeldregistraties.

Vragenrecht

Wanneer een raadslid gebruik maakt van het vragenrecht ex artikel 155 van de Gemeentewet en de gevraagde antwoorden persoonsgegevens bevatten, zal per geval bekeken moet worden of de raad de persoonsgegevens nodig heeft om aan de actieve informatieplicht te voldoen en de raad zijn controlerende rol kan vervullen.

De antwoordplicht is vastgelegd in de artikelen 169 resp. 180 van de Gemeentewet voor het college respectievelijk de burgemeester. In deze artikelen is ook de verschoningsgrond neergelegd: inlichtingen mogen alleen worden geweigerd wanneer het verstrekken van de informatie in strijd is met het openbaar belang. Per geval dient dan ook afgewogen te worden of het verstrekken van persoonsgegevens al dan niet noodzakelijk is voor het doel en proportioneel is.

Meer informatie

Meer informatie over onze dienstverlening vindt u in de andere factsheets van de IBD en op de website www.informatie-beveiligingsdienst.nl. De helpdesk van de IBD is te bereiken tijdens kantooruren van 9:00 tot 17:00 uur op het nummer 070 373 8011

of via het e-mailadres info@IBDgemeenten.nl. Op het VNG Forum kunnen gemeenten relevante informatie met elkaar delen, vragen aan elkaar stellen en documenten uitwisselen.